

A növényvilág csodái

Írta: Kiáczné dr. Sulyok Mária
Fényképezte: Mészáros András
Szaklektor: dr. Halmágyi Levente
Szerkesztette: Fehér Judit

Filmünk képei a Fővárosi Állat- és Növénykert botanikai gyűjteményeiben készültek. Végigvezetik a nézőt a szabadföldi bemutatókon tavasszal, nyáron és ősszel, majd a pálmaház trópusi világával ismertetik meg.

1. A főbejáraton át érkező látogatót évszázados fákkal övezett pázsitfelületek és virágok fogadják. A flamingók mellett mutatják be minden tavasszal a **liliomvirágú tulipán**fajta-gyűjteményt. (Címkép.)

2. A japánkert szép tavaszi díszé a **rózsás liliomfa** (*Magnolia x soulangiana*). Két kínai faj keresztezésével állították elő. Kívül bíbor és fehér, belül fehér színű, tenyérnyi virágai lombfakadás előtt nyílnak.

3. A **kövér daravirág** (*Draba lasiocarpa*) a dolomit- és mészkősziklák lakója. Apró tölevélrózsái a sziklarésekbe simulnak. Március közepén már virágzik. Kitűnően bírja a tűző napot, a szárazságot. Hazánkban is honos.

4. A Kaukázusból származó, törpe növéssű **Iris reticulata** akkor bújik ki a földből, amikor a hó olvadni kezd. Károsodás nélkül elviseli a tavaszi fagyokat és a tél végi havazást is.

5. A Dunántúl nagy részén és az Alföld északi felének nyirkos erdeiben, rétjein, árterein március-áprilisban tömegesen nyílik a **tavaszi tűzike** (*Leucojum vernum*).

6. A kertek legszebb kora tavaszi díszéi a **sáfrányok** (*Crocus*). A sziklakertben és a gyepfelületeken tömegesen nyílnak a kék, lila, sárga és fehér virágú fajok és fajták.

7. A **tavaszi hérics** (*Adonis vernalis*) a hazai füves, köves lejtők és száraz tölgyesek lakója. Fontos gyógynövény, gyökeréből és virágos hajtásaiból szívgyógyszer készül.

8. A Kis-Ázsiából származó gyöngyike rokona a hazánkban is honos **fürtös gyöngyike** (*Muscari racemosum*). A legtöbb hagymás növényvel ellentétben levelei már ősszel kihajtanak, virágzata azonban csak tavasszal jelenik meg.

9. A fák és cserjék árnyékában enyhe teleken már januárban is sárgállik a Bakonyban, és a Balaton-felvidéken is honos **szártalan kankalin** (*Primula vulgaris* v. *Primula acaulis*).

10. Az **aranyfa** (*Forsythia suspensa*) hazája Kína. Hazánkban is kedvelt, gyakran ültetett díszcserje. A legkorábban virágzó és nagy díszítő értékű cserjék közé tartozik.

11. A Dunántúl nyirkos erdőiben, rétjein honos a **kakasmandikó** (*Erythronium dens-canis*). Hazánkban védett növény.

12. Az **apró nőszirm** (*Iris pumila*) hazai, mészköves, dolomitos lejtők, homokpuszták, löszhalmok növénye. Lila és fehér színváltozata is gyakori.

13. Bár a **gömbfejű primula** (*Primula denticulata*) Afganisztán, Jünnan és Assam kétezer méter magas hegyein honos, a sziklakertben olyan jól érzi magát, hogy magától szaporodik.

14. A törpe növésű **botanikai tulipán** (*Tulipa kaufmanniana*) hazája Turkesztán. Képünk az „Ancilla” nevű fajtát mutatja.

15. A **császárkorona** (*Fritillaria imperialis*) hazája Afganisztán, Irán és a Himalája északnyugati része. Áprilisban virágzik. A kertekbe sok fajtáját ültetik, a képen látható élénksárga fajta mellett a vörössárga változat a legelterjedtebb.

16. A **Fővárosi Állat- és Növénykert sziklakertje**, teljes tavaszi pompában. – Mintegy 200 hagymás növényfaj díszlik itt tél végétől nyár elejéig.

17. A **szívvirág** (*Dicentra spectabilis*) Japánból származik. Nyár elején virágzik. Ezek a növényvilágban egyedülállóan érdekes formájú virágok vázában is tartósak.

18. Ázsiából, Kelet-Buharából került kertjeinkbe ez az érdekes **nőszirm** (*Iris bucharica*), amelynek bunkószerűen megvastagodott virágszárát, a többi nőszirmtól eltérően, végig levelek borítják.

19. A **mecseki pümkösd** **rózsa** (*Paenonia officinalis* ssp. *banatica*) a Hármashegy és a Zengő (Mecsek) bennszülött növénye. Május végén virágzik. Szigorúan védett.

20. A díszfák és díszcserjék közül legkedveltebbek a tarka levelű fajták – magas díszértékük miatt. Ilyen a **korai juhar** tarka levelű változata is (*Acer platanoides* 'Drummondii').

21. A **piros gyűszűvirág** (*Digitalis purpurea*) Észak- és Nyugat-Európában honos. Egy méternél is magasabbra nő, nyáron virágzó gyógy- és dísznövény. Leveléből szívgyógyszer készül.

22. A beárnyékolt kertrészek hálás növénye az **árnyliliom**. Japánból származó, fehér-tarka levelű fajtája (*Hosta fortunei* "Albopicta") értékes dísznövény.

23. A **láncsalevelű árnyliliom** (*Hosta lancifolia*) hazája Japán. Az árnyékos kertek hálás, igénytelen gyepptöltője.

24. A **páfrányfenyőt** (*Ginkgo biloba*) „élő kövületnek” is szokták nevezni, mert a földtörténeti perm korszak egyetlen élő képviselője. Kétlaki növény. Hazája Kína, a Távol-Keleten mindenütt szent faként tisztelik. Lombhullató díszfa.

25. A nagy virágú, erős illatú **királyliliom** (*Lilium regale*) hazája Nyugat-Kína. A félárnyékos kertrészek szép nyári virága.

26. A **dávidliliom** (*Lilium davidii*) Nyugat-Kína magas hegyeiben honos. Nyáron virágzik. Sok fajtája van, amelyek színben, méretben és alakban különböznek egymástól.

27. A kis termetű **ecetfa** (*Rhus hirta*) Észak-Amerikából származik. A képen látható, mélyen szeldelt levélkés 'Dissecta' fajta kertészeti díszváltozat, a kis méretű kertek ideális fája. Lombja ősszel lángvörösre színeződik.

28. A **fákylaliliom** (*Kniphofia uvaria*) fokföldi származása ellenére nálunk is teljesen télálló. Nyár elején virágzik, napos, meleg fekvést igényel. Egy-másfél méter magasra is megnő.

29. Régi parasztkerti virág a Kelet-Oroszországban és Kis-Ázsiában honos **égő szerelem** (*Lychnis chalcedonica*). Nyár elején virágzó, évelő növény. Fehér változata is van.

30. A **záporvirág** (*Gazania x splendens*) virágai borult időben és este összecukódnak. Több, Dél-Afrikában honos faj keresztezésével állították elő. Jól bírja a szárazságot, ezért öntözetlen kertekben is szépen díszlik.

31. Májustól szeptemberig virágzik az Észak-Amerika déli részéről származó **missouri ligetszépe** (*Oenothera missouriensis*). A napos, meleg fekvést kedveli.

32. Több faj és fajta keresztezésével állították elő a nagy virágú, változatos színű **kerti szarkalábot** (*Delphinium x cultorum*). Kék, lila, rózsaszín árnyalatú és hófehér fajták vannak közöttük.

33. Magyarországon nemesítették az egynyári **mályvárózsát** (*Althaea annua*). A piros, rózsaszín, sárga és fehér fajták az egész világon keresettek. Nyáron virágoznak.

34. Száraz, meszes, dolomitos sziklák lejtőinek jellegzetes cserjéje a **cserszömörce** (*Cotinus coggygria*). Nyáron tollas szőrzetű virágzata, ősszel narancsvörös-tűzpiros lombja díszíti. Gyógynövény.

35. A **tündérrózsák** (*Nymphaea* fajok és fajták) az álló- vagy a lassú folyású vizek lakói. Gyökerükkel az iszapba kapaszkodnak, levélnyelük és virágszáruk sejtjei levegővel telítettek, ezért emelkednek a víz színe fölé.

36. Augusztus végén jelenik meg az őszi hirnökeként a **kikerics**. Képünkön a Kaukázusból származó *Colchicum speciosum* látható. A hazai őszi kikericshez hasonlóan, hagymájából ősszel virág, tavasszal levél fejlődik. Termése is tavasszal érik be.

37. Az őszi kertek szép dísze a Kínában honos **kerti madárbirs** (*Cotoneaster horizontalis*). A madarak szívesen fogyasztják termését.

38. Bár a **mimózafa** (*Albizzia julibrissin*) a szubtrópusi Ázsiából származik, meleg, védett fekvésben hazánkban is jól áttelel. Júliustól szeptemberig virágzik, a méhek erősen látogatják.

39. Az őszt jelzi az **őszi csillagvirág** vagy **gerebcsin** (*Aster dumosus*) is. Hazája Észak-Amerika. A kertekbe sok fajtáját ültetik, a lilán kívül a rózsaszín és a fehér virágúakat is.

40. Sétánkat a pálmaházban folytatjuk. A **japán naspolya** (*Eriobotrya japonica*) Kelet-Ázsia gyümölcstermő hasznosfaja. Nyáron jól érzi magát a szabadban, de télre be kell vinni a növényházba.

41. A **Hymenocallis undulata** hazája Venezuela. Hagymás növény. Évente kétszer: tavasszal és ősszel virágzik.

42. A **mikulásvirág** (*Euphorbia pulcherrima*) a trópusi Közép-Amerikában és Mexikóban honos. Apró, jelentéktelen virágait kárminpiros, rózsaszín és rézvörös fellevelek övezik. Elterjedt üvegházi és cserepes növény.

43. A **japán kankalin** (*Primula polyantha*) nevében a „japán” szó nem származási, hanem előállítási helyére utal. Japánban nemesítették több primulafaj és -fajta keresztezésével. Cserepes virágként árusítják, de szabadban is áttelel.

44. Az **uzambara-** vagy **afrikai ibolyát** (*Saintpaulia ionantha*) helytelenül fokföldi ibolyának is nevezik. Hazája ugyanis nem Fokföld, hanem Közép-Afrika magas hegyei. Számos nemesített változata van (a képen is többet látunk). A páras levegőt kedveli, de csak akkor virágzik gazdagon, ha elegendő fényt is kap.

45. A **flamingóvirág** (*Anthurium scherzerianum*) Amerika trópusi vidékein honos. Üvegházban vagy meleg szobában tartható. Madárnyakra emlékeztető torzsavirágzatát tűzpiros fellelél veszi körül.

46. Az **amarillisz** (*Hippeastrum vittatum*) a dél-amerikai szubtrópusi szavannák lakója. Virágzása a száraz időszakra esik. Mesterséges körülmények között csak akkor virágzik, ha ezt a száraz időszakot biztosítják.

47. A **glorióza** (*Gloriosa superba*) hazája a trópusi Ázsia és Afrika. Nyáron virágzik. Télen szobahőmérsékleten, teljesen szárazon telel.

48. A **csodacserje** vagy **kroton** (*Codiaeum variegatum*) a csendes-óceáni szigeteken honos, de a trópusokon is mindenütt kedvelt díszcserje. Egyes krotonfajok gyógynövények. Egyenletes meleget, sok fényt és párát igényelnek.

49. A **papucsorchidea** (*Paphiopedilum venustum*) hazája a Himalája. Rovarok letelepedésére alkalmas a papucs alakú mézajak. A papucsorchideák vágott virágként is tartósak.

50. Ennek a szép virágú orchidea-hibridnek (*Cymbidium*) **sajkakosbor** a magyar neve. Sok színváltozata ismeretes. A hosszú virágfürtök rendkívül tartósak, 5–6 hétig is frissen maradnak.

51. A **sajkakosbornak** ez a fehéres rózsaszín virágú fajtája jól mutatja az orchideák jellegzetes virágszerkezetét: a hat lepellevélből az egyik, a mézajak, eltérő színű és alakú tövében nektárt találnak a rátelepedő rovarok.

52. Különlegesen szép virágú képviselője a 22 ezer fajt számláló orchideafélék növény családjának a **kosborfürt** (*Odontoglossum grande*). Hazája Guatemala.

53. A **lila orchidea** (*Cattleya labiata*) Braziliában honos. A fodros szélű, sötétlila mézajakból kellemes, vaníliára emlékeztető illat árad. (Fűszernövényünk, a vanília (*Vanilla fragrans*) is az orchideafélék családjába tartozik.)

54. A **vénusz-légycsapó** (*Dionaea muscipula*) rovarfogó növény. Levelei a rovarok érintésére a középér mentén összecukódnak. Észak-Amerika lágypjain honos.

55. A **guzmánia** (*Guzmania magnifica*) az ananász rokona. Hazája a trópusi Amerika. Apró, fehér, **ülő** virágait tűzpiros, sűrűn tömött virágzati fellevelek veszik körül.

56. Az **ananász** (*Ananas comosus*) tömött, tojásdad fűzervirágzatából lédús, zamatos termés fejlődik. A termés csúcsán látható, levélkoszorús hajtás szaporításra alkalmas. Hazája Brazília, de a trópusokon mindenütt termesztik.

57. Sötétrózsaszín virágzati fellevelek díszítik a **bilbergia hibrid** (*Billbergia x windii*) virágzatát. Sokat tűrő, hálás szobanövény, egész télen át virágzik. A bilbergiák hazája a trópusi Amerika.

58. A **döggkaktusz** vagy **dögvirág** (*Stapelia variegata*) voltaképpen nem kaktusz, hanem Fokföldön honos, pozsgás növény. A magyar név a virág kellemetlen, romlott húsról emlékeztető szagára utal. Nyáron virágzik.

59. A **piros testű kaktusz** (*Gymnocalycium michanovichii* f. *rubra*) sejtjeiből hiányzik a klorofil. Ezért saját gyökerén életképtelen, csak másik kaktuszfajra oltva nevelhető.

60. A **medvetalp kaktuszok** (*Opuntia* fajok) – mint minden más kaktusz – Amerika száraz vidékein honosak. Egyes

fajok termését gyümölcsként fogyasztják. A kaktuszok szervezete szárazsághoz alkalmazkodott: levelük tüskévé módosult, testüket vastag bőrszövet borítja, sejtjeikben vízkötő nyálka van.

Megjegyzés: Ez az ismertető a 60 kockás normál változatnak és a kétrészes leica szalagnak közös szövegkönyve. Reméljük, hogy hasznos eligazítást nyújtott a szép virágok kedvelőinek.

IS 78149 – IS 78166 – IS 80033